

KAMPEN OM FREDSMILEN

Kartan som makt- och kontrollinstrument i 1655 års reduktion

Mats Höglund

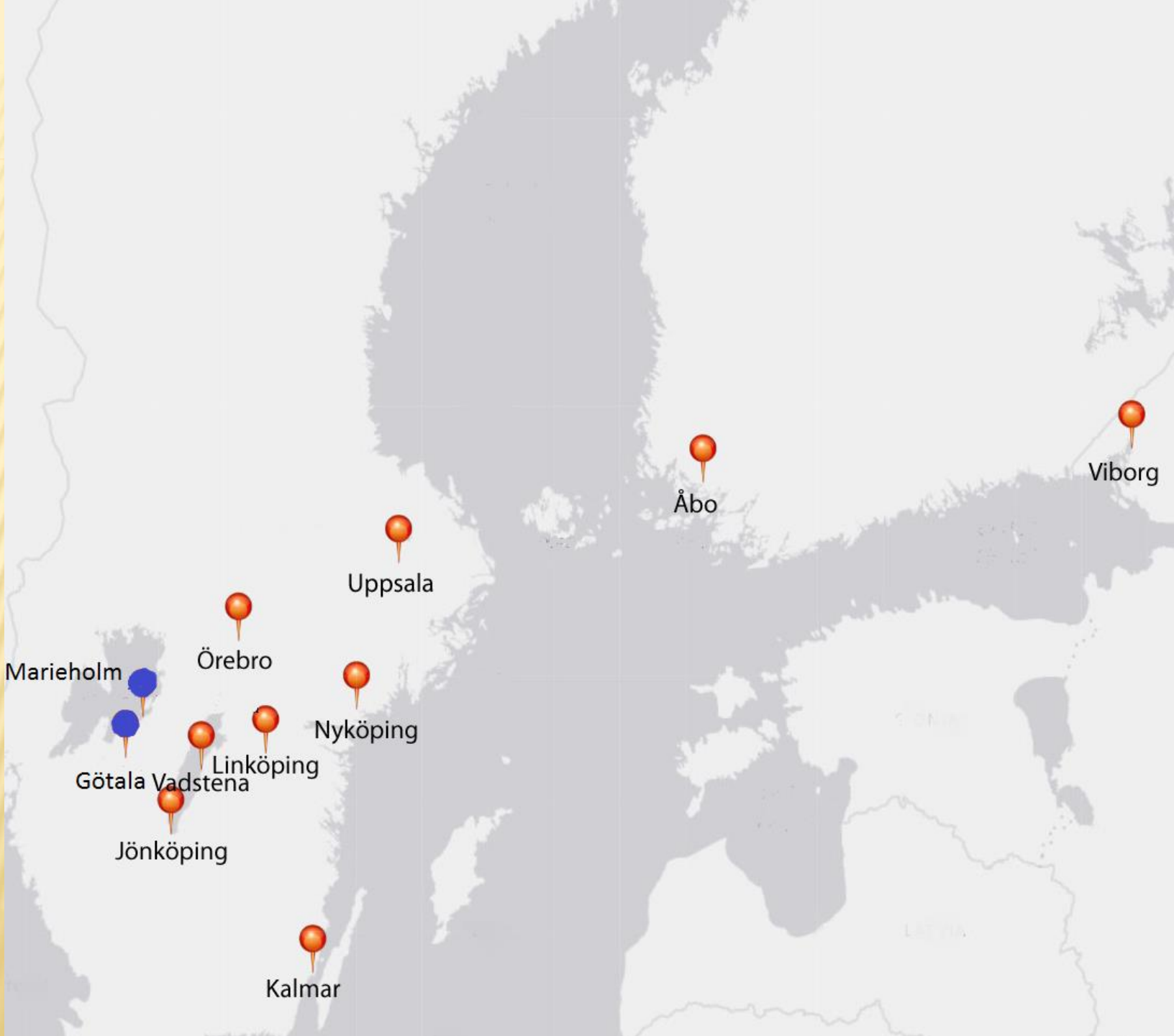
Syfte:

Att ta reda på varför fredsmilskartor upprättades i samband med 1655 års reduktion och vilken funktion dessa kartor hade för statsförvaltningen.

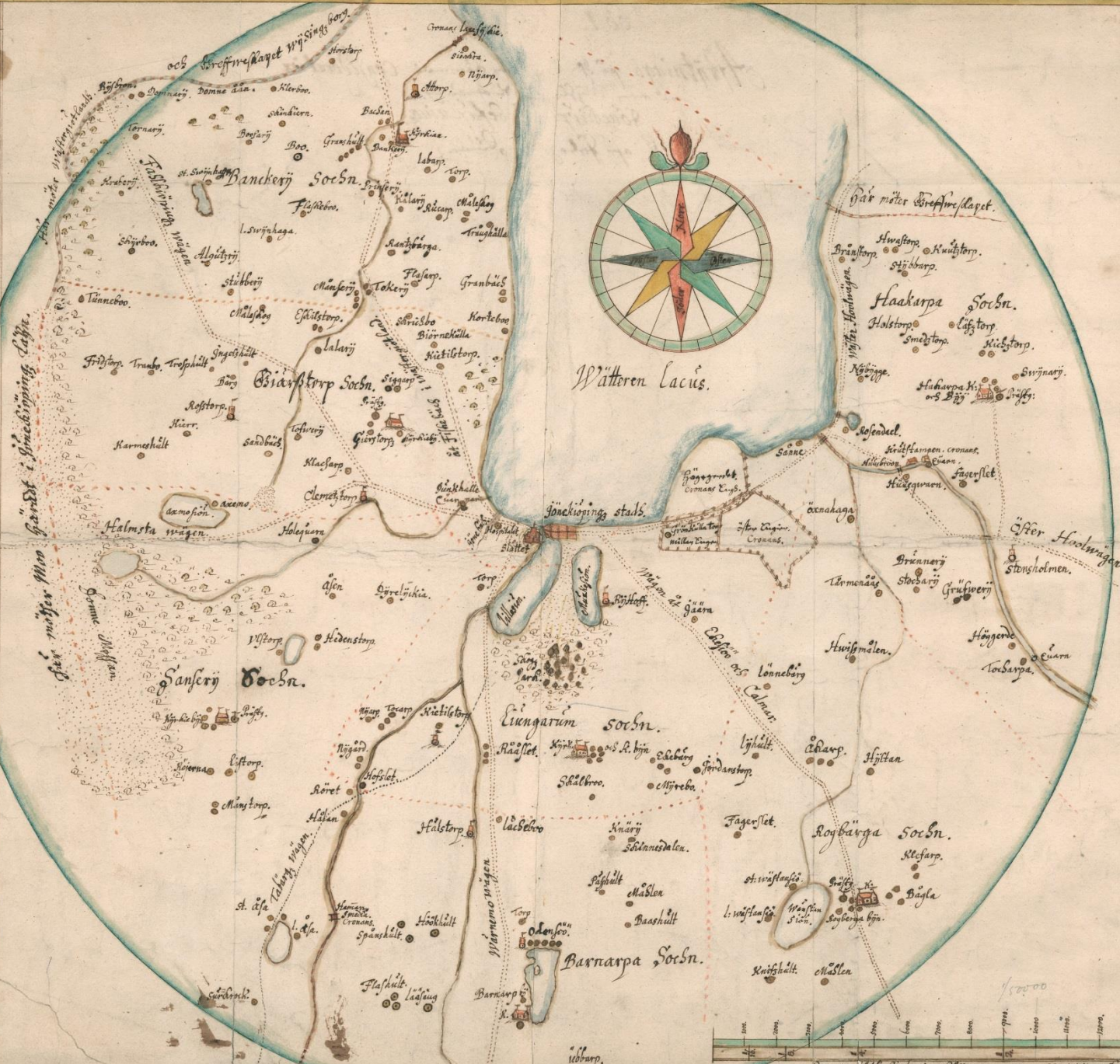

eial Geographisck Aff-
 ningh på the Godz
 Händur som Dominia
 consideration, att wara be-
 e på een myll när Jone-
 vings Slätt, zffer alla
 sägona; och the wägar
 amma Hjar och Bawlar
 till och ifrån Slättet eller
 en; Noga och widsch skijt
 l och attagitt, Tiler det
 Reductions Collegij öhrif.
 Ordre och Befalningh.
 no 1661. A.F.

Johan Jansson
 Jurec.

erregårder, Hjar, Bårder,
 och flere wårdien till
 Enarar och fiskien, ähna
 i Swedra häradet, och
 öfrige Sochnar belägne,
 öllier. Namnte
 derij, Hjärstörpa,
 derij, Ljungarum,
 arpa, Rongbarga och
 Rarpa Sochnar.

TUNNÖ
 Kongl. Landtmätarskyrkan
 ÅR 1661

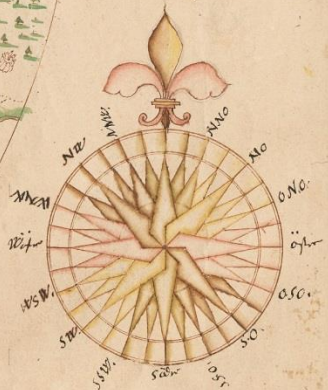
D. 85

Denne ställe höck innehåller een Örnstschijff af 16000 Alnas.

Uppmätning
 Fredriksten 1769
 År 1769

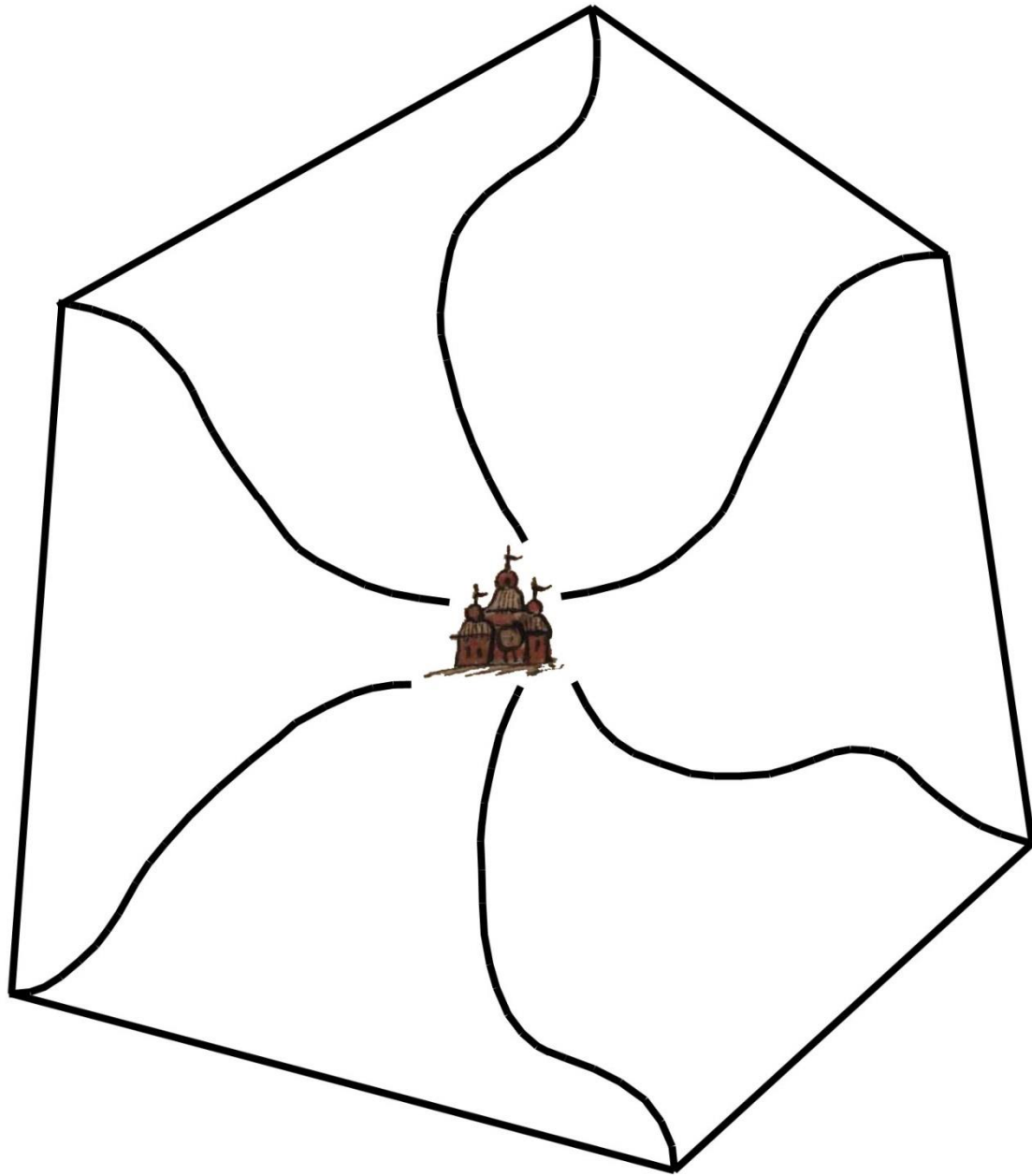
13.

1769

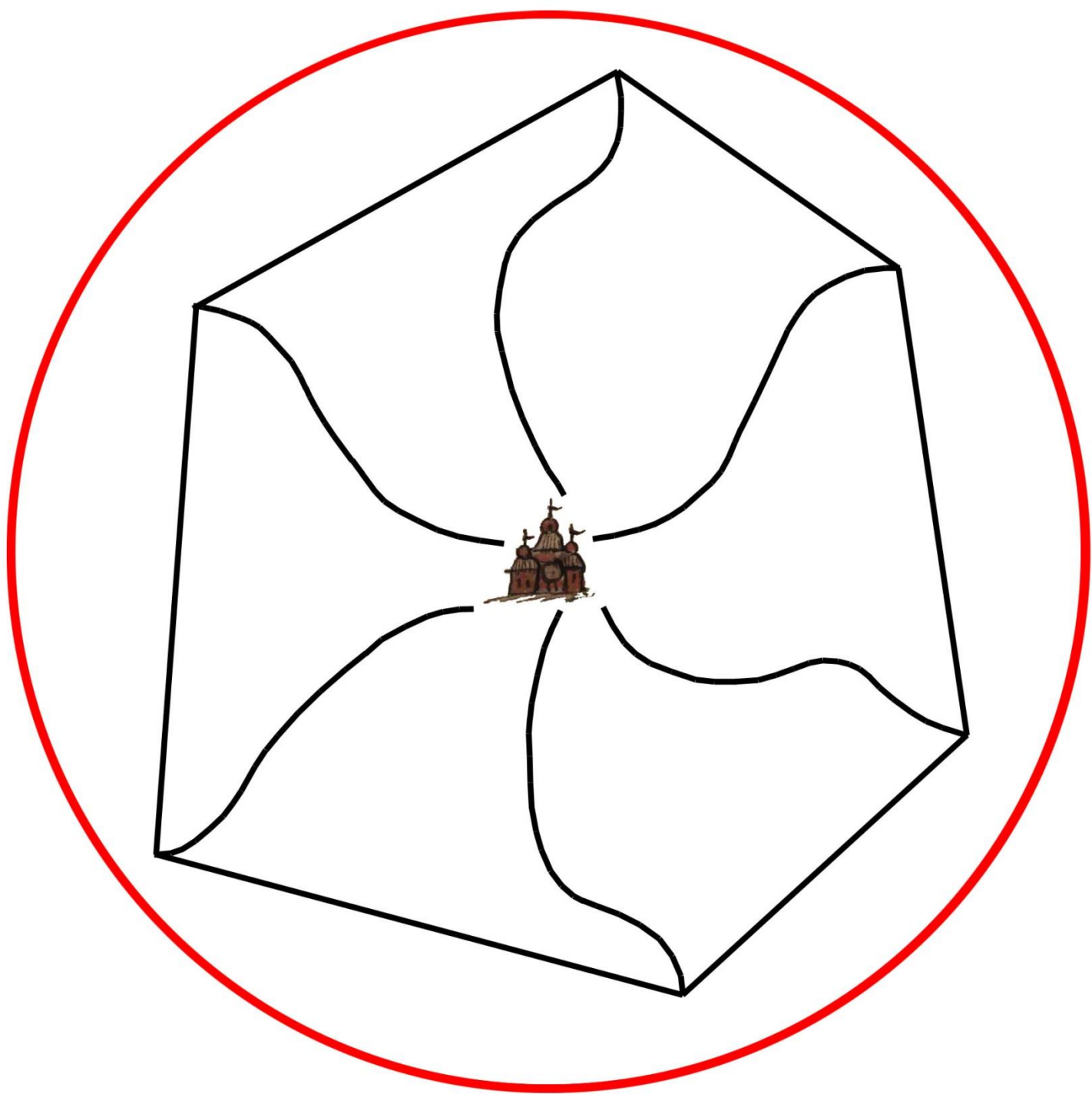

0 1000 2000 3000 4000 5000 6000 7000 8000 9000 10000 11000 12000 13000 14000 15000 16000 17000

Några resultat:

- ✘ Lantmäteriet och användningen av kartor var väl etablerat inom statsförvaltningen vid tiden för 1655 års reduktion
- ✘ Fredsmilskarteringen ska ses som en makt- och kontrollåtgärd – både från krona och adel
- ✘ Fredsmilskarteringen såg olika ut beroende på vem/vilka som var beställare
- ✘ Lantmätarna rättar sig inte efter de nya anvisningarna

“Resolverades att ett bref afgår till landzhöfdingen i Östergjöthlandh Herr Andreas Lilliehöök, förmälände att ingenieuren Rogier inthet haar giordt chartan effter wägarnes lopp uthan angit centrum på torget och gådt linea recta till wäga, hwilket är emot Konglige Maijstätts resolution; Och dher han nu inthet wille straxt förfärdiga henne som hon böör wara effter wägarnes lopp, att Herr landzhöfdingen då tager een annan ingenieur som dhet förrättar hwilken för sitt omack och arbete böör betahlas af Rogiers löhn efter han så obstinat sigh wijsat hafwer.”

Notarum Explicatio.

Geometrice Delineation.

Och Beskrifningh Öfwer Linkö-
 pingz Fredsmijhl Zagandes Centrum i
 Konungsgården, och der med gådt på alla
 mäggar som måst till denne orten Neesa Pläga
 Raktadt 18000. aeg. på Mijlan både i lijnia
 Recta som lijnia Curua, Aldeles effter Den
 Methode som de Högsmälb. Herrar Wihj. Det
 Kongl. Reductions Collegium föreschriwit
 Satsna, Och en så mycket sedt oppå Cituatio-
 nen huru som hon sig i Cirkelen gudaraz
 Utthan slutit till Mijlernas iudhe Lä-
 wägrerna.

Åttmät aff Jean De Rogier

Anno 1670.

Städer, Solner Så Heela som
 Salswa, medh Byjar och Städers Rampus
 Beskrifningh.

A Centrum i Rom **F** Slaka doctn Een **F**

Laga doctn. **L**
 Guel in am Mijlan. **M**
 Diarna doctn. **N**
 Guel in am. **O**
 walecho Stad **P**
 Kalarj doctn
 Guel in am. **O**
Stankens St.
 Een Deel af Swinsta
 doctn.
 Stadsborg of slaklag
 in am Mijlan
 Wunnsta 1/2 af akw
 orkung in am. Idr
 andyr agonna Wagon.
 Walsbärgs doctn **P**
 Cunnings 1/2 adn in
 in am. Idr andyr
 agonna Wagon.
 Stiffsta ut gimda
 in am. Idr andyr
 agor Wagon på 1/2
 mijhl.
 Offmarby i drgr
 plifta medh gjofsta
 båd i akw orkung
 Ellist gula Wolan
 Idr am Mijlan.
 Stäferbo St.

- ✘ 1663 – anvisning om att fredsmilen ska mätas längs med vägarna
- ✘ 1664 – 1670 upprättas totalt 14 fredsmilskartor i hälften av dessa har lantmätaren mätt "linea recta"

ende Character huard

de hafva all
betyda.

afskrifvat och bekimerat

aff

Evans Konge Måns. Geometer i Östergötlands. Johan de Rogier
I min älderdomb, äre på det 77:nde. här af i Evons afskillige tieller 5. år
Anno 1676.